

Clingendael Policy Brief

No. 25, November 2013

Instituut Clingendael

Nederlandse militairen in de 'achtertuin' van Europa

Ivan Briscoe
Margriet Drent
Kees Homan
Dick Zandee

Het kabinet Rutte-II heeft op 1 november jl. besloten 368 militairen te laten deelnemen aan de VN-missie in Mali (*UN Multidimensional Integrated Stabilization Mission in Mali - MINUSMA*). De kern van de Nederlandse bijdrage bestaat uit een inlichtingencapaciteit van ruim 200 militairen. Het reeds jarenlang durende conflict in Mali escaleerde toen Malinese militairen in 2012 een staatsgreep pleegden en islamisten de onafhankelijkheid van Noord-Mali eisten. Het oprukken van bewapende islamisten naar Zuid-Mali leidde tot een Franse interventie in januari jl. Als vervolg zijn momenteel verschillende organisaties in Mali actief, namelijk de Franse en Malinese strijdkrachten, de EU-trainingsmissie en de civiel-militaire MINUSMA. De ambitieuze civiele doelstellingen van MINUSMA dienen te worden aangepast aan de traditionele, tribale en agrarische samenleving in Mali. Daarnaast dient meer duidelijkheid te komen in de bevelsstructuren.

Introductie

Op 1 november besloot het kabinet 368 militairen te laten deelnemen aan de VN-missie in Mali.¹ Eerder dit jaar liet ons land het afweten om bij te dragen aan de EU-trainingsmissie in het land. In deze policy brief staat de Nederlandse militaire bijdrage aan de VN-operatie centraal. Eerst komen de belangrijkste kenmerken van Mali aan de orde. Recente ontwikkelingen in 2012 en 2013 worden vervolgens toegelicht. Hierna wordt ingegaan op de Nederlandse bijdrage aan de VN-missie, in het bijzonder de belangrijkste aspecten van de artikel 100-brief. De policy brief sluit af met conclusies en aanbevelingen.

Korte oriëntatie op het land

Mali, met een oppervlakte van 30 keer Nederland is volledig afgesloten van de zee.² Het land maakte onder de naam Frans-Soedan vanaf 1893 onderdeel uit van Frans-West Afrika. Uiteindelijk riep Modibo Keita in de hoofdstad Bamako op 22 september 1960 de onafhankelijkheid uit, onder de

naam Republiek Mali. Het land steunt op landbouw en bestaat voor een groot deel uit herdersvolk. Ongeveer 70% van het land is woestijn (het noorden). Het gebied is met struikgewas bedekt en is tegen de Algerijnse grens bergachtig met wadi's (meestal droge rivierdalen). In het noorden is vrijwel het hele jaar geen regenval. Het zuiden kent tropisch grasland en voldoende regenval om landbouw mogelijk te maken. Mali staat op de ranglijst van arme landen – de *Human Development Index* van de Verenigde Naties – op de 182e plaats van de 186 landen.³

1. *Artikel 100-Brief MINUSMA*, Ministerie van Buitenlandse Zaken, 1 november 2013
2. Zie Alexander Thurston and Andrew Lebovich, *A Handbook on Mali's 2012-2013 Crisis*, The Roberta Buffett Center for International and Comparative Studies, Northwestern University, 2 September 2013, pp. 6-11
3. Zie <http://www.unicef.org.infobycountry/malistics.html>

Op de jaarlijkse ranglijst van falende staten van *Foreign Policy* is het land het afgelopen jaar in negatieve zin opgeschoven van de 79e naar de 38e plaats.⁴ Mali stond tot de staatsgreep in 2013 bekend als een betrekkelijke modeldemocratie en was de lieveling van Westerse donoren van ontwikkelingshulp.

De 16 miljoen inwoners van Mali, waarvan meer dan 10% in en rond de hoofdstad Bamako woont, zijn taalkundig en etnisch divers, maar overwegend moslim. Frans is de officiële landstaal maar slechts 10% van de bevolking spreekt deze taal. 40% van de bevolking spreekt Bambara (een Mande-taal), die als nationale taal door de regering wordt gepropageerd.

Mali kampt na verkregen onafhankelijkheid voortdurend met problemen. Dit betreft in het bijzonder de jarenlange marginalisering van het 'arme' Noorden door het 'rijke' Zuiden. Diverse pogingen om de noordelijk Tuaregs en de zuidelijke, meer etnisch diverse groepen met elkaar te integreren, hebben nog steeds geen resultaat geboekt.

Het rampjaar 2012

Sinds het akkoord van meer dan tien jaar geleden in het noorden, brak in 2011 een opstand uit, nadat zwaarbewapende Tuaregs die aan de zijde van Kadhafi hadden gevochten uit Libië waren teruggekeerd. Zij werkten eind 2011 samen met de verzetsbeweging *National Movement for the Liberation of Azawad* (MNLA), die strijdt voor onafhankelijkheid van Azawad (Noord-Mali). Er was echter ook sprake van terreur door deze beweging die al enige jaren in Noord-Mali actief was. Mali geraakte begin 2012 zelfs in een burgeroorlog, toen de MNLA in een gelegenheidsverbond met Arabische jihadstrijders het Malinese leger uit het noorden verjoeg en onafhankelijkheid eiste voor dit uitgebreide deel van het land.

Gefrustreerde Malinese militairen waren inmiddels reeds eerder een munitie begonnen op 21 maart 2012. Onderofficieren en jonge officieren die betrokken waren geweest bij de gevechten tegen de opstandige groepen in het noorden, vertrouwden hun commandanten niet en beschuldigden autoriteiten in Bamako ervan dat zij

uitrusting en steun achterhielden. De muiters bestormden het presidentieel paleis en president Touré verdween in de nacht.⁵ De opstandige militairen gingen akkoord met het instellen van een interim-regering, die nieuwe verkiezingen moest gaan organiseren.

Westerse donoren bevroren echter een belangrijk deel van hun hulp en Mali werd als lid geschorst in regionale organisaties zoals de Economic Community of West African States (ECOWAS) en de Afrikaanse Unie.⁶

De staatsgreep speelde de rebellerende Tuaregs in het noorden van Mali in de kaart. Na hevige gevechten met het leger, riep de MNLA op 6 april de onafhankelijke republiek Azawad uit. Na gevechten tussen de MNLA en een islamitische coalitie - bestaande uit *Ansar al Dine*, *Al Qaeda in the Islamic Maghreb* (AQIM) en *the Movement for Oneness and Jihad in West Africa* (MUJAO) — namen de islamitische groepen echter het gezag over in het noorden in juni 2012. Ze stelden de sharia in en vernielden onder meer cultureel erfgoed in steden als Timboektoe.⁷ De MNLA werd verder teruggedreven tot zij in juli zo goed als verslagen was, waarna zij in december 2012 de onafhankelijkheidsverklaring introk.

-
4. Zie <http://www.foreignpolicy.com/failedstates2013>
 5. De Verenigde Staten hadden jarenlang de Malinese krijgsmacht getraind en waren verrast door de staatsgreep die ze veroordeelden. De Amerikaanse generaal Carter F. Ham, commandant van het Amerikaanse *Africa Command*, verklaarde naderhand, dat de Amerikaanse training waarschijnlijk te veel nadruk had gelegd op tactische en technische aspecten en te weinig op waarden, ethiek en militaire ethos
 6. *Press Release*, ECOWAS, 30 March 2012 (<http://news.ecowas.int/presseshow.php?nb=092&lang=en&annee=2012>)
 7. De doelstellingen van deze groepen zijn verschillend. *Ansar al Dine* wil islamitische wetgeving aan geheel Mali opleggen, AQIM (de Noord-Afrikaanse vleugel van *Al Qaeda*) wil zowel de islamitische wet verspreiden als de Malinezen van de Franse nalatenschap bevrijden, terwijl MUJAO als splintergroep van AQIM de jihad over geheel West-Afrika wil vestigen.

Ontwikkelingen in 2013

Voor de Fransen was de maat vol toen in januari 2013 de islamisten de Zuid-Malinese stad Konna veroverden en dreigden op te rukken naar de hoofdstad Bamako. Op verzoek van de Malinese interimpresident, Dioncounda Traoré, begon Frankrijk op 11 januari Operatie *Serval*. In buurlanden gestationeerde Franse gevechtshelicopters, Mirage 2000D gevechtsvliegtuigen en licht gepantserde voertuigen, waren binnen 24 uur ter plaatse. In eerste instantie assisteerde de Franse luchtmacht het Malinese regeringsleger, maar al gauw bleek het noodzakelijk om ook grondtroepen in te zetten. Op het hoogtepunt van de operatie bevonden zich 4,500 Franse troepen in Mali. Uiteindelijk werden in samenwerking met Tsjadische troepen rond half februari alle Malinese steden van betekenis op de islamisten veroverd.

AFISMA, EUTM en MINUSMA

De *African-led International Support Mission to Mali* (AFISMA), gemandateerd door middel van Veiligheidsraadresolutie 2085 van 20 december 2012, zou geleidelijk in de herfst van 2013 van start gaan en worden getraind door een EU-trainingsmis­sie.⁸ Maar door de acute bedreiging van rebellengroepen uit het noorden in januari 2013 en de daaropvolgende Franse interventie, werden Nigeriaanse AFISMA luchtmachteenheden en grondtroepen al op 17 januari ingezet. Op 1 juli werd AFISMA afgelost en de inzet van de troepen overgenomen door de VN-operatie MINUSMA.

Hoewel de voorbereidingen voor een *EU Training Mission* (EUTM-Mali) al in 2012 waren begonnen, bracht de Franse interventie de start van de missie in een stroomversnelling. 18 februari 2013 was het officiële begin van de missie en 22 van de 28 lidstaten dragen bij aan de 500 man sterke missie, waaronder 200 militaire trainers en een beschermingsmacht (voornamelijk Frans en Tsjechisch personeel).

Het doel van de missie is om militaire basistraining te verzorgen voor de Malinese krijgsmacht, evenals advies te verlenen over bevelvoering, logistiek, human resources, maar ook internationaal humanitair recht, de bescherming van mensenrechten en democratische controle over de krijgsmacht. De harde lessen van de

trainingsinspanningen van het *Africa Command* (Africom) van de Verenigde Staten hebben aangetoond, dat het trainen van de Malinese krijgsmacht hand in hand moet gaan met het zoveel mogelijk inbedden van deze krijgsmacht in een democratische rechtsstaat.

De *UN Multidimensional Integrated Stabilization Mission in Mali* (MINUSMA) berust op Veiligheidsraadresolutie 2100 van 25 april jl. De VN-operatie heeft een breed en geïntegreerd mandaat, dat zowel militaire als civiele componenten omvat. De missie mag op basis van hoofdstuk VII van het VN-Handvest alle noodzakelijke middelen inzetten. Het mandaat heeft Frankrijk aangewezen als *parallel force* (militaire escalatie macht).

Ondanks de ervaringen in Afghanistan ademt het mandaat ook elementen van civiele 'maakbaarheid'. Bemiddeling bij politieke dialoog en verzoening, steun bij de organisatie bij verkiezingen, helpen oorlogsmisdaden te bestraffen, het opbouwen van een justitieel apparaat etc., zijn doelstellingen die qua vormgeving en implementatie goed moeten worden aangepast aan een traditionele, tribale en agrarische samenleving als in Mali.

Op het gebied van financiën is nog onduidelijk – ook voor Nederland – in hoeverre de Verenigde Naties een deel van de additionele uitgaven voor hun rekening zullen nemen. Bij door de VN-geleide vredesoperaties wordt immers een deel van de kosten van de bijdragende landen vergoed.⁹

De Nederlandse bijdrage

De kern van de Nederlandse militaire bijdrage aan MINUSMA, zoals verwoord in de artikel 100-brief, bestaat uit ruim 200 militairen – analisten en inlichtingenpersoneel, speciale eenheden en een detachement met vier Apache-helikopters – die een

8. AFISMA bestond uit ongeveer 6.500 troepen uit Tsjad (2.000), Nigeria (1.200), Niger, Burkina Faso, Togo, Senegal, Benin, Guinea en Ghana.

9. Zie <http://www.un.org/en/peacekeeping/operations/financing.shtml>

niche-capaciteit leveren voor de inlichtingenketen van de VN-missie. Naast ondersteunend militair personeel (bijna 130) stuurt Den Haag ook 30 functionarissen voor de politiecomponent van de vredesmacht en een aantal civiele medewerkers met deskundigheid op gebieden als *security sector reform*, rechtsstaatontwikkeling, gender en bescherming van cultureel erfgoed. Met dit 'pakket' en de Nederlandse ontwikkelingshulp claimt het kabinet te voldoen aan de 3D benadering van *defence, diplomacy & development*. De VN-operatie moet die geïntegreerde aanpak garanderen, maar de Nederlandse militaire bijdrage lijkt hiervoor niet geoptimaliseerd. In tegenstelling tot *Task Force Uruzgan* bestaat deze immers niet uit infanteristen die gezamenlijk met hun civiele collega's kunnen optrekken in het openbaar. De Nederlandse militairen in Mali zullen overwegend 'onzichtbaar' opereren om hun werk – verkenningen en inlichtingen vergaren – optimaal uit te voeren. Dat kan cruciaal zijn voor de militaire tak van MINUSMA, maar het heeft slechts indirect betekenis voor de geïntegreerde benadering, zij het dat het wel ten doel heeft bij te dragen aan het creëren van veiligheid en stabiliteit.

Transporthelikopters

Special Representative of the Secretary-General and Head of MINUSMA, Bert Koenders, zal ongetwijfeld tevreden zijn met de Nederlandse bijdrage. Zijn oorspronkelijk verzoek aan Nederland om transporthelikopters te leveren is echter onbeantwoord gebleven.¹⁰ Dat is om meerdere redenen opvallend. Allereerst lijken transporthelikopters essentieel om troepen te transporteren en – wanneer nodig weg te halen – in een uitgestrekt en onherbergzaam gebied als Noord-Mali. Onduidelijk is hoe in deze ontbrekende capaciteit voor de Nederlandse verkenners zal worden voorzien. Ten tweede blijkt hier het pijnlijke gevolg van 'de slijtageslag Uruzgan' en de bezuinigingen op de helikopters. De recuperatie van de Nederlandse toestellen duurt nog jaren – tot 2016 aldus minister Hennis – terwijl de aantasting van het budget onder Rutte-2 ook ten koste is gegaan van de inzetbaarheid van de helikopters. "Demping van de vraag" heet het eufemistisch. Maar dichterbij de waarheid is dat niet voldoende prioriteit is gegeven in toekenning van financiële middelen aan wat een kerncapaciteit

is gebleken bij elke operatie in de afgelopen twintig jaar. Op dit punt is sprake van een ontkoppeling tussen 'geleerde lessen' en besluiten over de toekomst van de krijgsmacht. In Mali is dit onmiddellijk zichtbaar. Nadrukkelijk wijst minister Hennis in de artikel100-brief op het "tekort aan *enablers* zoals transporthelikopters". De VN heeft hiervoor nu andere landen benaderd, maar het blijft voornamelijk onzeker wie, wanneer, welke helikopters gaat leveren. Bovendien is de VN-missie nog niet eens voor de helft gevuld. In politiek Den Haag wordt eindeloos herhaald dat onze militairen niet van anderen afhankelijk mogen zijn voor hun veiligheid, maar een eigen extractiecapaciteit in Mali ontbreekt.

Bevelsstructuur

Inmiddels zijn Franse militairen tezamen met Malinese en VN-militairen eind oktober een specifieke operatie *Hydra* tegen jihadisten begonnen. Dat roept vragen op over de coördinatie en afstemming, vooral ook omdat de Franse militairen "zich blijven richten op contraterrorisme en het bestrijden van opstandige elementen", aldus de minister. De inlichtingen van de Nederlandse commando's zijn van groot belang voor de Fransen. Maar hierdoor ontstaat wel een extra-MINUSMA verbintenis tussen de Nederlandse militairen en Franse operaties. De jihadisten zullen geen onderscheid maken tussen Franse en Nederlandse militairen ze lopen beiden hetzelfde gevaar. Anderzijds kan een directe militaire link van groot belang zijn voor eventuele Franse hulp aan Nederlandse troepen wanneer deze in benarde situaties zouden belanden. Al met al is de bevelsstructuur tussen de verschillende operaties niet erg helder. Het Nederlandse contingent valt onder het bevel van de Rwandese VN-commandant generaal Jean Bosco Kazura. Lopen de verbindingen met Operatie *Serval* via hem of gaan de Nederlandse militairen een directe link opzetten met de Fransen? In beide gevallen wordt eenheid van bevelvoering aangetast. Hier dringt zich de parallel met de *International Security Assistance Force (ISAF)* en de *Operation Enduring Freedom (OEF)* in Afghanistan op.

10. In het NOS Journaal van 1 juli 2013 noemde Koenders drie capaciteiten die Nederland zou kunnen leveren: inlichtingenvergaring, medische steun en helikopters.

Nederlandse speciale eenheden opereren in een riskante omgeving

De artikel 100-brief meldt bij de paragraaf 'Operationele risico's', dat niet valt uit te sluiten dat Nederlandse militairen worden blootgesteld aan geweld of bij gevechtshandelingen betrokken zullen zijn. In het bijzonder geldt dit voor de speciale eenheden in Noord-Mali. Hoewel het precieze operatieterrein in het noorden nog niet duidelijk is, zullen de Nederlandse militairen zich bevinden in een omgeving met bewapende facties van wisselende samenstelling. Eveneens is er sprake van sluimerende conflicten, zowel tussen als binnen etnische groepen.

De incidenten waardoor de troepen in een vuurgevecht of bij een direct conflict betrokken kunnen raken, zijn uiteenlopend. In Gao zelf maakte in de tweede helft van 2012 de MUJAO de dienst uit. Het is een grote Arabische milizie met sterke banden met lokale drugshandelaren en ze beschikt over een uitgebreid netwerk in de omringende dorpen. De door de Fransen geleide Operatie *Serval* en de VN-missie hebben de MUJAO verdreven uit de stad, en gelijksoortige jihadistische groepen in Timboektoe and Kidal aangepakt. Hiermee is getracht deze extremistische Islamitische organisaties te onderscheiden van de meest coöperatieve gewapende milities die voor afscheiding vechten. Deze laatste - waaronder de MNLA en de *High Council for the Unity of Azawad* (HCUA) - hebben van de VN aanzienlijke bewegingsvrijheid in het noorden gekregen.

Niettemin maakt de scheiding tussen Tuaregs die voorstander zijn van afscheiding en islamisten het moeilijk voor buitenlandse militairen om te vertrouwen op een veronderstelde bondgenoot. De twee Franse journalisten die in Kidal op 2 november gedood werden lijken het doel te zijn geweest van een *Al Qaeda* eenheid die relaties onderhoudt met de MNLA.

Andere fricties en mogelijke aanleidingen tot geweld betreffen de MNLA zelf, die Malinese strijdkrachten heeft aangevallen en is beschuldigd van plunderingen (evenals het Malinese leger in het noorden). Een aantal gevechten zijn gerapporteerd tussen Arabische Tuareg gemeenschappen in het

bijzonder aan de grens tussen Algerije en Mali. Ondertussen is de *Ansar Dine* groep, geleid door Tuareg leider Iyad ag Ghali, die in Kidal in 2012 heerste, niet ver van die stad actief. Deze breuklijnen zouden scherper en manifester kunnen worden door de lopende vredesbesprekingen: het gevaar bestaat dat groepen die zich tekort gedaan voelen tijdens de onderhandelingen allianties zullen smeden met bewapende vijandige activisten.

In alle waarschijnlijkheid zal de Nederlandse missie te maken krijgen met vijandige dissidenten of activisten, aangespoord door een falend vredesonderhandelingsproces of door de onvoorspelbaarheid van de ontwikkelingen binnen de staat en binnen het militair apparaat in Bamako. Verder is het onzeker in de Nederlandse plannen in hoeverre de Nederlandse *Special Forces* qua optreden passen binnen de stabiliseringsrol van MINUSMA in het noorden of bijdragen aan de Franse campagne ter bestrijding van terrorisme en criminaliteit. Overigens zijn beide doelen in lijn met de recente Nederlandse Internationale Veiligheidsstrategie, maar kunnen ze in de praktijk op gespannen voet met elkaar staan.

Noord-Afrika: een nieuw militair werkterrein?

Gezien de instabiliteit in Noord-Afrika tot ver bezuiden de Sahel liggen meer van dit soort operaties in het verschiet, al dan niet voorafgegaan door een westerse interventie zoals door Frankrijk begin dit jaar in Mali. Nederland zou met de Europese interventionisten (Frankrijk, Verenigd Koninkrijk) mee kunnen, maar zowel Libië als eerder Mali dit voorjaar, lieten zien dat politiek Den Haag dan afwachtend is. Nederland neemt meestal deel aan de post-interventiefase en heeft in Uruzgan een behoorlijke 3D reputatie opgebouwd. Mali toont evenwel aan dat onvoldoende prioriteiten zijn gesteld voor een dergelijke inzet van de Nederlandse krijgsmacht.

Conclusies en aanbevelingen

- De Nederlandse bijdrage aan MINUSMA is in lijn met de eerder dit jaar gepubliceerde Internationale Veiligheidsstrategie (IVS), die de aandacht vooral richt op instabiele regio's in de nabijheid van Europa, waarvan de Sahel in Afrika een voorbeeld is.
- Onduidelijk is in welke taal de communicatie tussen de Nederlandse militairen en de lokale bevolking geschiedt. Van de bevolking spreekt immers 10% Frans, maar 40% spreekt Bambara. Deze taalsituatie impliceert, dat de Nederlandse militairen in hoge mate afhankelijk zullen zijn van tolken voor interactie met de lokale bevolking.
- Onduidelijk is of/in hoeverre de Nederlandse speciale eenheden voor het vergaren van inlichtingen gebruik gaan maken van Amerikaanse drones.
- Onduidelijk is in hoeverre de (mogelijke) niet volledige personele vulling van MINUSMA (12.640) invloed heeft op de uitvoering van het mandaat.
- De Nederlandse militaire inzet in MINUSMA en de bilaterale ontwikkelingsprojecten vormen tezamen geen geïntegreerde ('3D')- benadering, maar geschieden separaat. De VN-missie vertoont in zijn totaliteit wel een geïntegreerde benadering.
- De civiele elementen van het mandaat van MINUSMA, ademen een sfeer van 'maakbaarheid' en dienen verder te worden aangepast aan de traditionele, tribale en agrarische samenleving in Mali.
- Het Integrated Strategic Framework dat begin 2014, dat het MINUSMA-mandaat uitwerkt in "doel, strategie, werkplan en indicatoren", doet de vraag rijzen langs welke richtlijnen MINUSMA momenteel opereert.
- Een hiaat in de Artikel 100 brief is dat niet duidelijk is wie de – ook voor de Nederlandse troepen - noodzakelijke transporthelikopters zal leveren voor MINUSMA.

- Onduidelijk is hoe veel de omvang van de financiële vergoeding uit het VN-vredesfonds zal bedragen.

Aanbevelingen

- Er is op dit moment geen duidelijke exit strategie voor de Nederlandse militaire inzet. Nederland dient dan ook – bij voorkeur met een strategische partner - in 2014 onderhandelingen te beginnen over de aflossing van de Nederlandse inlichtingen capaciteit eind 2015, welke capaciteit de artikel 100-brief bovendien goed overdraagbaar acht.
- Over de toegezegde Franse ondersteuning van MINUSMA, in het geval van een van een *imminent and serious threat*, dienen garanties komen.
- De bevelsstructuur tussen de verschillende VN en Franse operaties moet worden verduidelijkt.

Over Clingendael

Het Nederlands Instituut voor Internationale Betrekkingen 'Clingendael' heeft tot doel kennis en meningsvorming over internationale vraagstukken te verdiepen en te verbreden. Het Instituut tracht deze doelstellingen te verwezenlijken door het verrichten van onderzoek, het verzorgen van onderwijs en het geven van voorlichting. Het publiceert o.a. studies, geeft het maandblad 'Internationale Spectator' uit en biedt een breed pakket aan cursussen en conferenties aan.

www.clingendael.nl

De auteurs

Ivan Briscoe is werkzaam als senior research fellow bij de Conflict Research Unit van het Nederlands Instituut voor Internationale Betrekkingen 'Clingendael'. Hij is gespecialiseerd in de politieke economie van post-conflict landen en analyses van georganiseerde misdaad, met een regionale focus op Latijns Amerika, Noord Afrika en Syrië.

Margriet Drent is werkzaam als senior research fellow bij het Nederlands Instituut voor Internationale Betrekkingen en Universitair Docent aan de Afdeling Internationale Betrekkingen van de Rijksuniversiteit Groningen. Zij is tevens lid van de Commissie Vrede en Veiligheid van de Adviesraad voor Internationale Vraagstukken (AIV).

Kees Homan is werkzaam als senior research associate bij het Nederlands Instituut voor Internationale Betrekkingen 'Clingendael'. Hij is voormalig hoofd van de Commissie Vrede en Veiligheid van de Adviesraad voor Internationale Vraagstukken (AIV).

Dick Zandee is werkzaam als senior research fellow bij het Nederlands Instituut voor Internationale Betrekkingen 'Clingendael'. Hij is voormalig hoofd van de Planning & Policy Unit van het Europees Defensie Agentschap (EDA) en vervulde daarvoor diverse politiek-militaire functies zowel nationaal als internationaal (NAVO en EU).